دیداری سوودانی و ستارمەر، دووڕوویی پیاوسالاری.. شێرین عەبدوڵڵا

هەرکەسێک لە دوور یان نزیکەوە ئاگاداری دۆخی ژنان بێت لە عیڕاق، ناتوانێت چاوپۆشی لەو پاشەکشە کۆنەپەرستانە گەورەیە لە ماف و ئازادییەکانی ژناندا بکات لە ناوجەرگەی هەژموون و کۆنترۆڵی هێزە میلیشیایی و تائیفی و عەشایرییەکان لەم چەند دەیەی ڕابردوودا، و بۆی دەردەکەوێت کە بەڵگەی تایبەت بە ژنان لە بەیاننامەی هاوبەشی ئەم دواییەی نێوان سەرۆک وەزیرانی بەریتانیا و سەرۆک وەزیرانی عێراق، کە لە دوای سەردانەکەی ئەلسودانی بۆ بەریتانیا دوو هەفتە لەمەوبەر بڵاوکرایەوە، سەرلەشێوێنەر و چەواشەکار و بگرە سووکایەتیکردن بوو.

تەنها هەفتەیەک بەسەر وادەی ئەو بەیاننامەیەی سەرەوە تێپەڕیبوو، کە پەرلەمانی عێراق، بە دیاریکراوی لە (٢١)ی کانوونی دووەم (ی ٢٠٢٥)، و لە چوارچێوەی ڕێککەوتنێکی سێ قۆڵی کۆنەپەرستانەی یاساکان لە نێوان بلۆکە پەرلەمانییەکاندا، یەکێک لە کۆنەپەرستانەترین و ئازارمەندانەترین یاساکانی لە مێژووی وڵاتدا لە دژی ژنان پەسەند کرد، واتە: هەموارکردنەوەی بەدناوی یاسای باری کەسێتی (١٨٨)ی ساڵی (١٩٥٩). لەم مامەڵەیەدا، بلۆکە پەرلەمانییەکانی تائیفی شیعە و سوننە و کورد ژیانی ژنان و کچانی عێراقیان خستە مەترسییەوە لە پێناوی چەند دەستکەوتێکی سیاسی دیاریکراو، هەریەکەیان لە بەرژەوەندی بلۆکە پەرلەمانییەکەی خۆی.

پێدەچێت ئەم ڕووداوە گەورەیە و ئەم بازە مێژووییە گەورەیە بە دواوە، کە چەند مانگێکە، مایەی نیگەرانیی گەورەی ملیۆنەها ژن و منداڵی عێراق و لایەنگرانی ئازادی ژنان و داکۆکیکارانی مافی مرۆڤ و سۆشیالیستەکان و هەموو پێشکەوتنخوازان بووە و هەڕەشەیەکە بۆ سەر ژیان و سەلامەتی هەموو ژن و کچ و منداڵێکی ئەم کۆمەڵگایە، لە بیر و ئاگای هەردوو سەرۆک وەزیران غائیب بوو!

یەکەم شتی سەرنج ڕاکێش لە خوێندنەوەی ئەو بەڵگەیەی کە تایبەتە بە ژنان لە بەیاننامەکەدا تایبەتمەندبوونیەتی بە دەستەواژەی بێناوەڕۆک و پووچەڵ کە هیچ جۆرە بەڵێن و پابەندبوونێک سەبارەت بە مافەکانی ژنان و پێگەی ئەوان لە عێراقدا نیشان نادات، دەستەواژەکان لە چەند وشەیەکی بەتاڵ تەنا پەڕن وەک "ب□□□□ن"،

"پێشوازی"، "ڕێکەوتن لەسەر"، "درکیان کرد بە گرنگی"، کە هیچ گۆڕانکارییەکی ڕاستەقینە لە ژیانی ناهەمواری ژنان لە عێراقدا بەدوادا نایەت، بەڵام ئەمە نەبووە هۆی نائومێدیم، چونکە هیچ پێشکەوتنێک چاوەڕوانکراو نییە لە ماف و یەکسانی ژنان لە عێراقدا لە سایەی ئەم سیستەمە تائیفی و ئایینی و ناسیۆنالیستییەی نوقمی پیاوسالارییە. هەروەها، بایەخدان بە ماف و خۆشگوزەرانی توێژە بێبەشەکانی کۆمەڵگاش بەشێک نییە لە ئەولەویاتی ئەجێندەی پارتی کرێکارانی ئێستا لە بەریتانیا بە سەرکردایەتی کیەر ستارمەر، ئیتر چۆن دەتوانێت گرنگی بە ژنانی عێراق بدات، بە تایبەتی کە پارتەکەی ئەو، بە سەرکردایەتی تۆنی بلێر و هێڵی ڕاستڕەوی ناو پارتی کرێکارانی ناسراو بە (نیو لەیبەر)، ڕۆڵێکی کاریگەری لە داگیرکردنی عێراقدا گێڕا و بووە هۆی وێرانکردنی هەموو ژێرخانی وڵات و چەسپاندنی تائیفەگەری و لە ئاکامدا هەژموونی حزبە ئیسلامی و تائیفی و ناسیۆنالیستەکان و تەشەنەکردنی گرووپە تیرۆریستەکان و کۆمەڵکوژییە کارەساتبارەکانی عێراق.

بەڵام ئەوەی مایەی بێزارییە لە بەیاننامەکەدا، ئەو دووڕوویییە پیاوسالارییە ئاشکرایەیەتی؛ لە بڕگەی تایبەت بە ژناندا، بەیاننامەکە ئاماژە بە بەڵێنی هەردوولا دەدات بە "قوڵکردنەوەی هاوکاری لەسەر کارنامەی ژنان و ئاشتی و ئاسایش"ی نەتەوە یەکگرتووەکان و پێشوازیی بەریتانیا لە " پلانەکانی عێراق بە دەستپێکردنی پلانی نیشتمانی سێهەم و تۆڕێکی ژنە ئاشتیخوازانی عێراقی لە مانگی ئازاری ٢٠٢٥دا"، وەک ئەوەی لە عێراقدا هەموو شتێک زۆر باش بێت! ئەو ڕاستییەیان تەواو پشتگوێ خستووە کە لە ئەنجامی پێداگری لایەنە ئیسلامییە سیاسییە شیعەکان لەسەر تێپەڕاندنی ئەم هەموارکردنەوەیەی یاسایە، نیوەی کۆمەڵگای عێراق کە ژنانن، هەموو هەستێکی ئاسایش و ئارامیان لەدەست داوە، چ لە ماڵ و چ لە شوێنی کاریان. ئەم هەموارکردنە پێشێلکردنی هەموو بەها مرۆییەکان و تەنانەت ستاندارد و نۆرمە نێودەوڵەتییەکانە، و باڵادەستی دەسەڵاتە ئایینییەکان بەسەر پرسەکانی هاوسەرگیری و جیابوونەوە دەستەبەردەکات و شەرعییەتدان دەدات بە دەستدرێژیکردنە سەر کچانی منداڵی تەمەن (٩) ساڵ و بە ڕادەیەکی زۆر کەمەک دەکات بە هەژارکردنی ژنان و زەوتکردنی مافەکانیان لە میرات، سەرپەرشتیکردنی منداڵ و تەنانەت ئەو ماف و ئیمتیازاتە کەمانەی کە هەیبێت، و دەبێتە هۆی قووڵبوونەوەی تائیفەگەری و دابەشبوون لە کۆمەڵگادا.

هەرچەندە بەیاننامەکە ئاماژە بەوە دەکات کە "هەردوو سەرۆک وەزیران هاوڕابوون لەسەر گرنگی پاڵپشتیکردنی ڕێکخراوەکانی مافی

ژنان و ئەوانەی کە بە ڕابەریی ژنانن، هەروەها دانیان بە پێویستی بەردەوامی پاڵپشتی و دادپەروەری و لێپرسینەوە بۆ هەموو ڕزگاربووانی توندوتیژی سێکسی کە لەلایەن داعشەوە ئەنجامدراوە"، لە هیچ ڕاپۆرتێکدا ئاماژە بە بوونی ژنێک لەنێو شاندەکاندا بەدی ناکرێت و لە هیچ کام لە هەواڵەکاندا هەواڵێک سەبارەت بە کۆبوونەوە لەگەڵ نوێنەرانی مافەکانی ژنان نییە و هیچ کام لە گرێبەستەکان پڕۆژەی پەیوەست بە تەندروستی و خۆشگوزەرانی ژنان، منداڵان، یان هەر گروپێکی پەراوێزخراو لە عێراقدا نەبووە.

پێدەچێت شاندی عێراقی ئەوەیان لەبیر چووبێت بە هاوتا بەریتانیەکانیان بڵێن کە ڕژێمی عێراق لە ساڵی ٢٠٠٣ وە بە بەردەوامی شەڕ لە دژی ڕێکخراوەکانی ژنان دەکات و بە شێوەیەکی سیستماتیک سەرکوتی چالاکوانی ژنان و ڕزگاریخوازان لە عێراق دەکات!

لە درێژەی بەیانامەکەدا هاتووە، "هەوڵە بەردەوامەکان بۆ کۆتاییهێنان بە توندوتیژی دژی ژنان و کچان…"، لە کاتێکدا جێبەجێکردنی هەموارکردنی یاسای باری کەسیەتی هیچی تر نییە جگە لە گەورەترین هەڵمەتی توندوتیژی دژی ژنان و منداڵانی عێراق، کە لەلایەن دەوڵەت و پەرلەمانەکەی و بە پشتگیری لەلایەن سیستەمی خێڵەکی و تائیفی پیاوسالاری کۆنەپەرست کە بەریتانیا بۆ دەیان ساڵە بەشداری کردووە و بەردەوامە لە چەسپاندنی بناغەکانی.

دوا ڕستە، "کۆک بوون لەسەر گرنگی تەواوکردنی خوێندنێکی باشی کچان و بەهێزکردنی ژنان لە ڕووی ئابوورییەوە، کە سوودی بۆ هەموو کۆمەڵگا دەبێت"، تەنها گاڵتەکردن و گاڵتەجاڕییەک بوو، وەک چۆن هەموارکردنەوەی یاسای (١٨٨)، کە ئیلهامەکەی لە قوتابخانەی بیرکردنەوەی جەعفەری وەرگرتووە، هانی هاوسەرگیری کچان دەدات لە تەمەنی (٩) ساڵییەوە و بەزۆر زیندانیکردنیان لە ماڵەکاندا و سەرقاڵبوونیان بە پەروەردەکردنی منداڵ و بەرپرسیارێتی بەڕێوەبردنی ماڵ، لەکاتێکدا هێشتا منداڵن، ئیتر باسی چ پەروەردە و بەهێزکردنی ئابوورییەک دەکەن؟

"مامەڵەی مێژوویی"، بە سوودی کێ؟

سەردانەکەی ئەلسودانی کە بە "مێژوویی" و "ناوازە" و "جیاواز" وەسف کراوە بە ئامانجی پتەوکردنی پەیوەندییەکان لە بوارەکانی ئابوری و ئاسایش و کۆچی نایاسایی، باس لەوە کراوە کە شاندێکی نزیکەی (٧٠) بازرگانی عیڕاقی و چەندین سیمینار و کۆبوونەوەی تیا بووە لەگەڵ (٢٤) کۆمپانیای بەریتانی بۆ لێکۆڵینەوە لە پڕۆژەکانی وەبەرهێنانی کەرتی تایبەت کە لە ئەنجامدا پاکێجێکی بازرگانی (١٢.٣) ملیار پاوەندی لێکەوتەوە، کە بە زنجیرەیەک ڕێککەوتنی هەناردەکردن پشتگیری دەکرێت، بۆ پشتگیریکردن لە پەرەسەندنی

پەیوەندییە بازرگانییەکانی نێوان بەریتانیا و عێراق.

بەهەمان ئەم (١٢.٣) ملیارە بە پلەی یەکەم ئامانجی کەڵکەکردنی قازانج بە کۆمپانیا سەرمایەدارە بەریتانییەکان و شەریکە گەندەڵەکانیان لە ناوەندی دەسەڵات و سەرمایەدارەکانی دەوروبەریان لە عێراق، و ئەم گەشە ئابوورییە سەرمایەدارییە بە زەروورەت لەگەڵ هەژاری و بێبەشی زیاتر و قووڵبوونەوەی ڕووبەری نایەکسانی بە جەماوەری زەحمەتکێش لە عێراق و بە ژنان بەتایبەتی دێت.

ئەم ڕێککەوتنانە دەستکەوتی ئابووری و هەروەها ستراتیژی و سیاسی گرنگیان هەیە بۆ هەردوو حکومەت.

بەریتانیا کە لە ساڵانی ڕابردوودا بەهۆی برێگزیت و پەتای کۆڤید و شەڕی ئۆکرانیا چەندین گورزی گەورەی ئابووری بەرکەوتووە، هەوڵدەدات کێشەکانی وڵاتەکەی لە بێکاری، هەژاری، کەمیی خانووبەرە و نەبوونی خزمەتگوزارییە گشتییەکان بخاتە ئەستۆی پەنابەران، کۆچبەرانی نایاسایی، هەژاران و خانەنشینان بە جێبەجێکردنی سیاسەتەکانی ئاوارەبوون و دیپۆرتکردنەوەی پەنابەران و بڕینی زەمانی کۆمەڵایەتی و یارمەتییەکانی خانەنشینی و فرۆشتنی خزمەتگوزارییە گشتییەکان بە کەرتی تایبەت. یەکێک لە بڕگە گرنگەکانی ڕێککەوتنەکە بریتی بوو لە بڕیارە کۆنەپەرست و سەرکوتگەرانە دژ بە پەنابەران و تاوتوێکردنی پلانی عەمەلی بۆ جێبەجێکردنی ئەم سیاسەتە نامرۆڤانەی دیپۆرتکردنەوەی ئەو پەنابەرانەی کە دۆسیەی پەنابەرییان لە بەریتانیا قبووڵنەکراوە و تەواوکردنی ئەو ڕێککەوتنە بوو کە لە تشرینی دووەمی ساڵی ڕابردوو لە نێوان هەردوولا ئەنجامدرا، کە وەزیری ناوخۆی بەریتانیا ئیڤێت کوپەر شانازی پێوە دەکات کە کوالیتییەکی هەیە، بە تایبەت کە عێراقییەکان بەشێکی بەرچاو لەم کۆچبەرانە پێکدەهێنن.

سەبارەت بە عێراقیش ئەم ڕێککەوتنە لە پاشخانی تەقینەوەی ڕووداوەکانی ناوچەکە و گۆڕینی ڕژێمی سوریا و گۆڕانکاری لە هاوسەنگی هێزی ناوچەکە و پێویستی عێراق بە دۆزینەوەی هاوپەیمان لە وڵاتانی ڕۆژئاوا بۆ خۆپاراستن لە هەڕەشەکانی ئیسرائیل و ئەمریکا دژی ئێران و هاوپەیمانە ناوچەییەکانی، هەروەها لە پێشبینیی ئیدارەی ترەمپ و سیاسەتەکانی بەرامبەر عێراق و ناوچەکە.

ئەوەی لەسەر ئەرزی واقیعدا دەگوزەرێت لە عێراقدا، تەواو پێچەوانەی ئەو وێنە گەشاوەیە کە لە بەیاننامەکەی سەرەوەدا ڕەنگدانەوەی هەیە و ئەو هەڕەشانەی ڕووبەڕووی ژنان دەبنەوە لە پاشخانی دەرکردنی یاسای جەعفەری حکومەتی (چوارچێوەی هەماهەنگی- إطار التنسيقي)، بە سەرۆکایەتی ئەلسودانی، دەرئەنجامی سیاسەتی وڵاتانی ڕۆژئاوان، بەتایبەتی بەریتانیا و ئەمریکا، و ستراتیژیان

ململانێی زلهێزەکان و کێشەی کورد.. عوسمانی حاجی مارف

ئەردوگان هەوڵدەدات هەژموونی خۆی لە سوریادا بسەپێنێت، بەمەبەستی بەدواداچون بۆ نەهێشتنی کێشە و قەیرانە ناوخۆییەکانی تورکیا، هەروەها دەیەوێت لەڕێگەی زاڵبون بەسەر ئیدارەی حکومەتەکەی ئەحمەد شەرعەوە دەور ببینێت، تا پێگەیەک لە سوریا بەدەست بهێنێت، بەئەوەی کۆمپانیاکانی بەشداری بکەن لە ئاوەدانکردنەوەدا، لەهەمانکاتدا ئەردوگان چاوی لە بەدەستهێنانی ناوچە نەوتییەکانی باکوری ڕۆژهەڵاتی سوریایە، وە دەیەوێت بەشێکی سەرەکی هەبێت لەو پرۆژەیەی کە سوریا دەتوانێ ببێتە دەروازەیەکی گرنگی گواستنەوە بۆ بەستنەوەی ناوچەی کەنداو ئێران بە ئەوروپاوە، بە ئەم مەبەستانەش هەوڵ ئەدات بەهەر شێوەیەک بێت بەربەستەکانی بەردەم پلانەکانی لابەرێت، کە پەکەکەو هەسەدە بەربەستێکی گەورەی پڕۆژەکانی تورکیان.
دابەزینی دراماتیکی بەهای لیرەی تورکی بەرامبەر بە دۆلار، هەروەها بەرزبونەوەی ڕێژەی هەڵاوسانی دارایی، بوونی ملیۆنان پەنابەری سوری و عێراقی و ووڵاتانی تر لە تورکیا، بەرزبونەوەی ڕێژەی بێکاری، ناجێگیری دۆخی سیاسی ناوچەکە، کێشەکانی لە بەرامبەر پەکەکەو هەسەدەدا، تورکیای دەرگیر کردووە لەبەرامبەر قەیرانی ئابوری و دارایی و سیاسیدا.
لەڕاستای ئەم دۆخە پەگەژاو و نالەبارەدا، ئەردوگان ململانە و شەڕێکی بەربەریانە بەڕێوەدەبات لە بەرامبەر ناوچەکانی کۆبانی و عەین عیسا و تەل تەمردا، بەڵام ئەوەی شایانی باسە تائێستا لە لایەن خەڵك و هێزەکانی هەسەدەوە تونراوە بەرگرییەکی توند بەرامبەر بە هێزەکانی تورکیاو بەکرێگیراوەکانی بکەن.
ئیدارەی سوریا بە سەرۆکایەتی ئەحمەد شەرع، بە نیشاندانی هەر هەوڵێک بۆ دانوسان لەگەڵ هەسەدەدا، ئاواتەخوازە ئەو پیلانانەی تورکیاو هاوپەیمانەکانی دژ بە هەسەدە، هەسەدە ناچار بکات ملکەچی

دەسەلاتەکەی ئەحمەد شەرع بێت ئەو حکومەتە بێت کە دەیەوێ لە سوریادا دایبمەزرێنێ. لەلایەکی دیکەوە دەیەوێت سنوورە ئاویەکانی سوریا لەناو دەریای سپیدا دیاریبکات، کە ملیارەها مەتر سێجا نەوت و گاز لەخۆدەگرێت، لەهەمانکاتدا پەلە دەکات بەئەوەی پێشئەوەی حکومەتێکی دەستوری لە سوریا پێکبهێنرێت، باڵادەستی هەیئەی تەحریری شام جێگیربکات.

لەهەمانکاتدا تورکیا ڕۆڵێکی بەرچاوی هەیە لەو قەیرانانەی کە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستی گەمارۆداوە. هەوڵدەدات هەژموونی خۆی لە سوریادا بسەپێنێت بەمەبەستی نەهێشتنی کێشە و قەیرانە ناوخۆییەکانی خۆی، هەوڵیش ئەدات بنکە سەربازیەکان لە سوریا دابمەزرێنێت و جێگیریان بکات.

ئەردوگان چاوەڕێی ئەوە دەکات کاروباری ناوخۆی تورکیا هەر لەو چوارچێوەیەدا بەرێتە پێشەوەو ڕێکیبخات، بەئەوەی لە هەڵبژاردنەکانی داهاتوودا سەربکەوێت و ببێتە سەرکردەیەکی نمونەیی تورکیا و بگاتە پلەی کەمال ئەتاتورک و دەسەڵاتی تاکڕەوی ڕەهای خۆی بسەپێنێت!.

هەنگاوێکی تری ئەردوگان ئەوەیە کە لەگەڵ دەوڵەتی باخچەلی هەماهەنگیان کردووە، کە پێشنیاری دیداری عەبدوڵڵا ئۆجالانیان کردووە، بەئەوەی هێزەکانی پەکەکە چەک دانێن. ئەمەش بە خواست و نەخشەیەک کە ئەردوگان بەدواداچونی بۆ دەکات، کە دوو مەسەلەی بە خۆیەوە گرێ داوە، یەکەم: کۆتاییهێنان بە هەڵسورانی پەکەکە وەک هێزێکی چەکدار. دووەم: ئەردوگان هەوڵ دەدات، لە ڕێگەی ئەم مامەڵەیەوە لە گەڵ ئۆجەلان و پەکەکەدا، جگە لە هێزی هەیئەی تەحریری شام، هیچ هێزێکی تری سەربازی کە ناکۆك بێت لەگەڵ بەرژەوەندیەکانی تورکیا لە سوریا نەمێنێت، بەتایبەتی هێزەکانی هەسەدە . هەر بۆ ئەم مەبەستە لایەنگری لە پێشنیارەکەی ئەحمەد شەرع دەکات بۆ هەڵوەشاندنەوەی هەموو گروپەچەکدارەکان و تێکەڵکردنیان بە سوپای سوریا. بەڵام ئەم ئاواتەی کە ئەردوگان بەدوایدا وێڵە، لەنێو ململانێ و دەخاڵەتی ووڵاتانی زلهێزی دنیا و ناوچەکەدا، لەهەمانکاتدا دەوری ئیسرائیل بە پشتیوانی ئەمریکا، ئەگەر مەحاڵ نەبێت، بەدەست هێنانی ناڕۆشن و ئاڵۆزە بۆ تورکیا. پەیامەکەی ئۆجەلانیش بە چەکدانان و هەڵوەشانەوەی پەکەکە کاریگەریەکی ئەوتۆی لە سەر پێگەی تورکیا نابێت کە کێشەکانی لە بەرامبەر ئیسرائیل و ئەمریکاو ووڵاتانی رۆژئاوادا بباتە پێشەوە.

وەک پێشتر ئاماژەمان پێدا، تورکیا هەوڵی زاڵبون بەسەر سوریادا ئەدات، بەڵام لەگەڵ ڕۆڵ و نەخشەکانی ئیسرائیلدا ناکۆک دەکەوێتەوە، بەتایبەتی ئیسرائیل ڕێگەنادات تورکیا بنکەکانی لە

ناوەڕاستی سوریا دابمەزرێنێت، لەلایەکی تریشەوە تورکیا لە بەرامبەر فەرەنسا، ئەڵمانیا و یۆنان… دەستەوەستان ماوەتەوە، کە بانگەشەی هەڵوەستی هاوپەیمانیان بەرامبەر بە کورد و هەسەدە دەربڕیوە. بەمانایەک کە دەڵێن کوردەکان هاوبەش بون لە هاوپەیمانی دژ بە تیرۆر. بەڵام ڕاستی مەسەلەکەیان بە کورد نیە، لوتکەی ئەوروپا لە کۆرسیکا، ئامانجیان کۆتاییهێنانە بە پێشێلکارییەکانی تورکیا لە گەڕان بەدوای سەرچاوە نەوتی و گازییەکان لە ڕۆژهەڵاتی دەریای ناوەڕاست و دەخاڵەتی ڕاستەوخۆ لە ئایندەی پێکهێنانی حکومەتی سوریا.

لوتکەی ئەوروپا کە لە دوورگەی کۆرسیکا لە فەرەنسا، بە سەرۆکایەتی ماکرۆن بەڕێوەچوو، بە گەڕاندنەوەی هاوسەنگیە لە ڕۆژهەڵاتی دەریای ناوەڕاست و گەڕاندنەوەی تورکیایە بە سنوورە ناوچەییەکان لە ئاوەکانی دەریای ناوەڕاستدا. چونکە سوریا بە دەرچەیەکی سەرەکی بۆ ڕۆژئاوای ئاسیا لەسەر دەریای سپی ناوەڕاست دادەنرێت، پەیوەندیەکە لەنێوان ناوچەی کەنداوی عەرەبی و ئەوروپا لەڕێگەی وشکانی و دەریاوە بەیەکەوە دەبەستێت، هەروەها ئەتوانێ دەروازەیەکی گواستنەوەی وزە لە ناوچەی کەنداو و ئێرانەوە بە ئەوروپا بە هەرزانتر ڕێکبخات. بەجگە لەوە دەتوانێت ببێتە ناوەندێکی گواستنەوە، بۆیە سوریا خاڵی ترانزێت و ڕێڕەوێکی سروشتی بە سەرچاوەکانی وزە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست (ئێران و ناوچەی کەنداوی عەرەبی) بە ئەوروپا پێکدەهێنێت.

بەم هۆیەوە یۆنان و قوبرس لە بەرامبەر تەماحەکانی تورکیا لە ڕۆژهەڵاتی دەریای ناوەڕاست وەستاون. ماکرۆن بەڕوونی لەڕێگەی لێدوانێکی توندەوە پێویستی کۆتاییهێنان بە سەرپێچییەکانی تورکیا دەربڕیوە. تورکیاش ئەم لێدوانەی بە بێئەدەبی وەسف کردووە. فەرەنساش ئامادەییە سەربازییەکانی بەرەو سەربردوە وەکو پێشبینیەك بە پەرەسەندنی ئاڵۆزییەکان لەگەڵ تورکیادا.

لەگەڵ ئەوەی دۆخەکە ئاڵۆزیەک و ناڕۆشنی و نادیاری ئایندەی ناوچەکەی پێوە دیارە، ناتوانرێ ئاراستەی یەکلاییبونەوەی ململانێی لایەنەکان ساغکرێتەوە، هەر لەم نێوەشدا کێشەی کورد جارێکی تر لەنێو جەنجاڵی ئەم دۆخەدا بۆتەوە بە مەسەلەیەکی دیاری نێو ئەم ململانێیانە، کە هەر لایەنێک، لە پەیوەند بە گونجاندنی دەخالەتی لە ناوچەکەو بەرژەوەندیەکانیانەوە مامەڵەی پێدەکات، کە بەشێک لەڕۆژئاوا و ئەمریکا و ئیسرائیل پارێزگاری لە کوردەکانیان کردوە بە باسێک.

هەروەک لەسەرەتاوە ئاماژەمان پێکرد، ئەردوگان لەگەڵ ڕەوتی هەنگاوەکانی بە دەخالەتی لە ناوچەکەدا، خەریکە جارێکی تر یاری بە

پرسی کورد لە تورکیاو سوریادا دەکات. لەلایەک لە ڕێگەی هەوڵدان لەگەڵ ئۆجەلاندا خەریکە سەناریۆیەک سازدەکات بە مەبەستی چەکدانانی هێزەکانی پەکەکە، لەلایەکی تریشەوە هێرشێکی دەندانە دەکاتە سەر هێزەکانی هەسەدە. بەمشێوەیە هەوڵ ئەدات کێشەی کورد بخاتە ناو چوارچێوەی سەرکەوتنی نەخشەو سیاسەتەکانی خۆی لە ناوچەکەدا، کە سەبارەت بە خودی کێشەی کورد پێش پەیامەکە و دوای پەیامەکەی ئۆجەلان هیچ قسەیەکی جدیان نیە، جگە لە هەوڵدان بۆ ئارامکردنەوەی دۆخەکە بە بەڕێوەچونی پلانەکانیان، کارێکیان بۆ کوردو کێشەی کورد نیە.
لەلایەکی ترەوە تەواوی ئەو لایەنانەی تر کە هاوئاهەنگی بۆ کورد نیشان ئەدەن، ئەوەندە دەستایەتی خۆیان دەنوێنن، کە دەڕێن کوردەکان ئازان و شەڕی دژی داعشیان کردووە و پێویستە پارێزگاریان لێبکرێت، بەڵام کێشەی کورد بەگشتی لە ناوچەکەدا بەکوێ دەگات، جگە لە پێشنیاری پارێزگاریکردن باسێکی تر نەهاتەتە سەرمێزی هیچ لایەنێک، دیاریش نیە ئەو پارێزگاریە چۆن دەکەن.
ئەوەی جارێکی تر حزب و لایەنە ناسیۆنالیستەکانی کوردستان، لە کەین و بەینی ئەم سەوداو مامەڵەیەدا جگە لە فرۆشتنی خۆشخۆیانەی و فریودانی خەڵک، جگە لە هەوڵدان بۆ دەستکەوتنی ئیمتیازێکی سیاسی زیاتر بۆ خۆیان، شتێکی دیکەیان لەبەرچاو نیە کە پەیوەندی بە مافی خەڵکی کورد و چارسەری کێشەی کورد و ئایندەی سیاسی خەڵکی کوردستانەوە بێت.
ئەوەش کە ئێستا زیاتر خەریکە یاری و مامەڵە بەم کەیسەوە دەکات و بەناوی "نوێنەری کورد"ەوە دەستپێشخەری دەکات، بارزانی و پارتیە، کە هیچ لاریەکیان نەک لە سیاسەت و دەخالەت و پیلانەکانی تورکیا نیە، بەڵکو لەڕێزی پێشەوەی هاوکاریکردنی بەو پیلانەو دەیانەوێت ئەنکەسە بکەنە ئەڵتەرنەتیفی هەسەدە و خۆشیان لەگەڵ حکومەتی ئایندەی سوریا ڕێککەوتن ئەنجام بدەن و سود لە پەیامەکەی ئۆجەلان وەرگرن.
وەڵام بۆ کێشەی کورد و مامەڵە بە کێشەی کورد دوو کەیسی زۆرجیاوازن. تەواوی مێژووی ئەزمونی هەڵسورانی سیاسی بزوتنەوەی ناسیۆنالستی کورد، مامەڵەکردن بووە بەم کەیسە و بەژیانی خەڵکی کوردستانەوە، بۆ پاشکۆبون و تێکەڵبونیان لەنێو گەمەو ململانێی بەرژەوەندی ووڵاتانی سەرمایەداری زلهێزی دنیادا، حساباتی وردیان بۆ دەستکەوتەکانیان کردووە.
پێویستە خەڵکی کوردستان فریو نەخۆن بەوەی کە پێیانوابێت لەم دۆخەدا لایەک لە کێشەی کورد دەکرێتەوە. پێویستە ڕێگە نەدەن ئەم ئەزمونە چەندبارە بێتەوە. چاوەڕێی قەدەری ململانێکان نەبن کە

پێیانوابێت سودێکی بۆ کورد دەبێت، بەڵکو لە هەموو کات زیاتر کاتی ئەوە هاتووە، بە یەکجاری دەستبەرداری ئەو خەشخەیاڵییە بن کە ئومەدو چاوەڕوانییان ببەستنەوە بە سیاسەتی حزبەکانی کوردایەتیەوە.

بەجیا لەوەی لە هەر بەشێکی کوردستاندا کە کێشەی کورد بێتە واقعیەتێک و مەسەلەیەکی پەیوەستە وەڵام بدرێتەوە، دروسترین و کارسازترین ڕێگا گەڕانەوەیە بۆ ڕای خەڵکی کوردستان کە لە ریفراندۆمێکدا بڕیار لەسەر جیابونەوە یان مانەوە لەگەڵ ئەو وڵاتەدا بدەن، هەر بۆیە پێویستە ئەوە ببینین کە لە هەگبەی بانگەشەی ئاشتی ئەردگان و باخچەلیدا بەرەکەوتن یا ڕێنەکەوتن لەگەڵ پەکەکە و ئۆجەلاندا، باسێک لەسەر چارەسەری کێشەی کورد و مافەکانی دانیشتوانی کوردستانی تیا نیە.

لەهەمانکاتدا دانیشتوانی هەرێم لەگەڵ خەباتیان بۆ کۆتاییهێنان بەدەسەڵاتی حزبە ناسیۆنالیست و ئیسلامیەکان، پێویستە خۆیان بڕیار بدەن لەسەر دامەزراندنی دەسەڵاتی خەڵکی و دیاریکردنی ئایندەو چارەنوسی سیاسیان.

عوسمانی حاجی مارف

پەیامی عەبدوڵا ئۆجەلان، هەڵوەشاندنەوەی PKK، یان دەستپێکردنی قۆناغێکی نوێی خەبات؟.. مەسعود مەموزینی

لەدوای پەیامی ئۆجەلان، لەلایەن خەڵکانێکەوە ڕەخنەی زۆری لێگیراو لە هەندێك حاڵەتدا تاوانباریش کرا، بەڵام من پێم وایە لە زۆربەی حاڵەتەکاندا، هەڵەتێگەیشتنێکی زۆر بۆ ئەو پەیامە هەبووە. بۆیە لەم وتارەدا هەوڵ دەدەم ڕوونکردنەوەیەك لەسەر ئەو پەیامە بنووسم و تەوەرە سەرەکییەکانی شیبکەمەوە.

عەبدوڵا ئۆجەلان، ڕێبەری زیندانیکراوی PKK، لە پەیامەکەی دا بابەتێکی هەستیار و جێگای پرسیار دەوروژێنێت، بەڵام ئایا کاتی

هەڵوەشاندنەوەی PKK هاتووە؟ ئەو لەم پەیامەدا، لە لایەکەوە باس لە زەمینەی دامەزراندنی PKK دەکات و لەلایەکی تر، گۆڕانکاری و هەڵومەرجی نوێ، وەک هۆکارێک بۆ کۆتایی ڕۆڵی PKK دەبینێت. ئایا ئەم بانگەوازە بۆ هەڵوەشاندنەوە، بڕیارێکی ستراتیژی و تاکتیکییە، یان لەژێر فشارەوە بووە؟ و لەوەش گرنگتر، ئایا ئەمە کۆتایی ڕاسترقینەی PKK دەبێت؟

PKK بۆچی دروست بوو؟

لە سەرەتای پەیامەکەدا، ئۆجەلان هۆکارەکانی دروستبوونی PKK باس دەکات. ئەو دەڵێت کە ئەم ڕێکخراوە وەک وەڵامێک لەبەرامبەر نکۆلیکردن لە ناسنامەی کورد و قەدەغەکردنی ئازادی بیرکردنەوە لە تورکیا دروست بووە.

دەوڵەتی تورکیا نەک تەنها مافە کولتووری و سیاسییەکانی کوردی قەدەغەکرد، بەڵکو هەر وشەی کورد و کورد بوون، ڕووبەڕووی چەوساندنەوە و بەهێزەوە وەڵام دەدرایەوە.

بەڵام خاڵێک کە ئۆجەلان بەرجەستەی دەکات، هەڵوەشانەوەی سۆسیالیزمی بنیاتنراو بە هۆکاری ناوخۆیی، شکستی نکۆڵیکردن لە ناسنامە لە وڵاتەکە و پێشکەوتنی ئازادی بیرکردنەوە، وایکرد پەکەکە واتای خۆی لەدەست بدات و پێویستی بە خۆهەڵوەشاندنەوە هەبێت.

بۆیە پەکەکە کە وەکو ئامرازێك بۆ قۆناغێکی دیاریکراو ئەرکەکەی کۆتایی د□ب□ت. لەهەمانکاتدا ئەو ئەفکارەش ڕووبەڕووی شکست بۆتەوە کە پەکەکەی لەسەر بنیاتنراوە، کەواتا لێرەدا قۆناغێکی نوێیە، پێویستی بە ئەفکار و ستراتیژییەتێکی نوێیە لە قۆناغێکی نوێی خەبات ل□ پێناو کۆمەڵگایەکی دیموکراسی.

پەیوەندی مێژوویی کورد و تورك

پەیوەندییەکانی کورد و تورك؛ لە مێژووی هەزاران ساڵەدا تورك و کورد بۆ مانەوەی خۆیان و خۆپاراستن بەرامبەر هێزە هەژموونگەراکان، هەردەم بە پێویستیان زانیوە لەنێو هاوپەیمانییەکی دڵخوازانەدا بن.

هەرچەندە لێرەدا، وەکو مێژوو هەمیشە کورد ڕووبەڕووی ستەم بووە لەبەرامبەر تورك، بەڵام ئۆجەڵان لەوانەیە وەکو نیازپاکییەك ئەو باسەی وروژاندبێت بۆ ئەوەی مێژوویەکی نوێ دەست پێکەن لەگەڵ تورك و دووبارە هاوپەیمانییەکی دڵخوازانە بۆ کورد و تورك بەپێویست دەزانێت بۆ مانەوە لەبەرامبەر دونیای دەرەوەدا، کە ئەمڕۆ ناوچەکە لەبەردەم هەڕەشەدایە.

ئایا کاتی هەڵوەشاندنەوەی PKK هاتووە؟

بەشێکی زۆر گرنگی پەیامی ئۆجەلان، بانگەوازکردنە بۆ

هەڵوەشاندنەوەی PKK و لابردنی چەکەکانیەتی. ئەو بەرامبەر ئەندامەکانی ئەم ڕێکخراوە دەڵێت: "تا وەك ئەو کۆمەڵگە و پارتە هاوچەرخانەی بەزۆرەملێ کۆتاییان پێ نەهێنراوە، ئێوەش دڵخوازانە کۆنگرەیەك ببەستن و بڕیار بدەن؛ پێویستە هەمووتان کۆببنەوە و چەکەکانتان داب□ن□ن و پەکەکە خۆی هەڵبوەشێنێتەوە."

لەم وتانە دەتوانین دوو دەرئەنجامی سەرەکی وەربگرین:

بانگەواز بۆ هەڵوەشاندنەوەی ئارەزوومەندانە: ئۆجەلان دەڵێت کە ئەندامەکانی PKK پێویستە خۆیان و بە ویستی خۆیان ڕێکخراوەکە هەڵبوەشێننەوە. کە ئەمە لەلایەکەوە بۆ کڕینی کاتە، بۆ ئەوەی پێش هەڵوەشاندنەوە، چاوەڕوانی هەنگاوەکانی دواتری تورکیا بن. هەروەها ئامادەکاری بۆ هەنگاوی دوای هەڵوەشاندنەوەی پەکەکە بکرێت.

هۆشداری: لە هەمان کاتدا، ئەو هۆشداری دەدات کە ئەگەر ئەمە ڕوونەدات، لەوانەیە ڕووبەڕووی کۆتایی پێهێنانی زۆرەمڵی ببنەوە. ئەمەش نیشانەی ئەوەیە کە دەیەوێت ئەندامەکانی PKK بە تەواوی لە گرنگی ئەم بڕیارە ئاگادار بن و بە ئامادەباشی ڕووبەڕووی ئەنجامەکانی ئەم گۆڕانکاری□ ببنەوە.

لێرەدا ئەوە دەردەکەوێت کە ئەم بڕیارە تەنها هەڵبژاردن نییە، بەڵکو ناچاری□ک□ش□، چونکە ئەرکەکەی PKK لەم قۆناغەدا کۆتایی هاتووە، بەڵام بەستنی کۆنگرە و هەڵوەشاندنەوەی ئارەزوومەندانە، دەرفەتێکی زۆر بە پەکەکە دەدات، بۆ ئەوەی بە دیراسە و هەڵسەنگاندنێکی ورد، شێوازی خەباتەکەی بگۆڕێت، بە ستراتیژی□□کی نوێ و هێزێکی نوێ و گونجاو لەگەڵ کۆمەڵگای دیموکراسی کە لەگەڵ ئەم قۆناغە گونجاوبێت. لەهەمانکاتدا ئەمە کاتێکی زیاتر بە پەکەکە دەدات لەگەڵ هەڵسەنگاندنی بارودۆخەکە، بەپێی هەنگاوەکانی تورکیا بێتە پێشەوە. کەواتە پەکەکەی نەخستۆتە بەردەم بڕیارێکی کتوپڕ، بەڵکو پێش خۆهەڵوەشاندنەوە و چەکدانان، پێویستە ستراتیژی□تی قۆناغی داهاتوو دیاری بکرێت.

هۆشداری□ی□ك بۆ تورکیا

سەدەی دووەمی کۆمار، تەنها ئەوکاتەی دیموکراتیزە دەکرێت، دەتوانێت ببێتە خاوەنی یەکێتی و مانەوەیەکی هەمیشەیی. جگە لە دیموکراسی، هیچ ڕێگەیەکی تر ڕێی تێناچێت.

بۆیە ل□ بەرامبەر هەڵوەشاندنەوەی پەکەکە، هاوکات ئۆجەلان پەیامێکی ڕوون و یەکلاکەرەوە بۆ تورکیا دەنێرێت، کە دەڵێت داهاتووی کۆماری تورکیا پەیوەستە بە دیموکراتیزەکردنەوە. ئەگەر تورکیا ئەوەنەکات ڕووبەڕووی پارچەبوون و گرفتی گەورە لەبەردەم مانەوەی خۆی دەبێتەوە.

ئۆجەلان ئاماژە بەوەدەکات کە تورکیا لە سەدەی دووەمی کۆماری

خۆیدا، تەنها لە کاتێکدا دەتوانێت یەکپارچەیی و مانەوەیەکی جێگیر بەدەست بهێنێت کە بەرەو کۆمەڵگەیەکی دیموکراسی ڕاستەقینە هەنگاو بنێت. ئەم ڕستەیە لە ڕاستیدا هۆشدارییەکە، ئەگەر تورکیا دیموکراسییەت هەڵنەبژێرێت، ڕووبەڕووی کێشە و قەیرانی گەورە دەبێتەوە و لەوانەیە یەکپارچەییەکەی بکەوێتە مەترسییەوە.

“جگە لە دیموکراسی، هیچ ڕێگەیەکی تر ڕێی تێناچێت”

لێرەدا ئۆجەلان هێڵی سوور دیاری دەکات: کە دەوڵەت کە چەوساندنەوە، شەڕ، نەتەوە پەرستی توندڕەو، و سیاسەتەکانی ئەمنی ڕێگەچارە نین.

تورکیا لەوانەیە تا ئێستا توانیبێت بە هێز و چەوساندنەوە پرسی کوردەکان سەرکوت بکات، بەڵام ئەم ڕێگەیە چیتر کاریگەر نییە. تەنها ڕێگای ڕاستەقینە دیموکراسییە.

کەواتە ئۆجەلان چ پەیامێک بۆ تورکیا دەنێرێت؟

ئەگەر تورکیا بیەوێت وەک وڵاتێکی جێگیر بمێنێتەوە، ناچارە کێشەی کوردەکان لە ڕێگەی دیموکراسییەوە چارەسەر بکات. ئەم پەیامە دەتوانرێت وەک جۆرێک لە ئۆڵتیماتۆمی نەرم و ئاگادارییەکی ستراتیژی دابنرێت.

PKK لەناو دەچێت؟ یان شێوازی دەگۆڕێت؟

لە پەیامی ئۆجەلاندا، هیچ باسێکی ڕاستەوخۆ نییە لەسەر ئەوەی ئەگەر تورکیا لە سیاسەتە چەوسێنەرەکانی بەردەوام بێت، PKK دووبارە دەردەکەوێت. بەڵام بە شیکردنەوەی پەیامەکە، دەتوانرێت ئەم ئەگەرە لێکبدرێتەوە.

ئەگەر بمانەوێت پەیامەکە بە پێی لۆژیکی خۆی شیکردنەوەی بۆ بکەین، ئەنجامەکەی بەم شێوەیەی خوارەوەیە:

- PKK وەک وەڵامێک بۆ چەوساندنەوە و نەهێشتنی ناسنامەی کوردی و ئازادی بیرکردنەوە دروست بوو.
- ئۆجەلان پێی وایە کە ئەم بارودۆخانە بەشێوەیەک گۆڕاون، بۆیە پێویستە PKK هەڵبوەشێتەوە.
- بەڵام ئەگەر ئەم بارودۆخانە دووبارە بگەڕێنەوە، ئایا PKK یان ڕێکخراوێکی تر جێگەی دەگرێتەوە؟

  ئەم پرسیارە ئەوەیە کە ئۆجەلان بە ڕاستەوخۆ وەڵامی نەداوەتەوە، بەڵام بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ لە پەیامەکەدا هەستی پێدەکرێت.

  کۆتایی بە قۆناغێک و دەستپێکردنی قۆناغێکی نوێ؟

  پەیامی عەبدوڵا ئۆجەلان، زیاتر لە بانگەوازێک بۆ هەڵوەشاندنەوە، هۆشدارییەکی نهێنییە دەربارەی داهاتوو. ئەو

دەڵێت کە بارودۆخەکان گۆڕاون و پێویستە PKK هەڵوەشێتەوە.
بەڵام لە هەمان کاتدا، ئەو دەزانێت کە ئەگەر کێشە بنەڕەتییەکان چارەسەرنەکرێن، کۆتایی PKK بە مانای کۆتایی ناڕەزایی و بەرگری نابێت.

ئەم پەیامە دەتوانرێت وەک بانگەوازێک بۆ ئاشتی لێکبدرێتەوە، لەهەمانکاتدا وەک هەڕەشەیەک بۆ گەڕانەوەی پەکەکە ئەگەر تورکیا بەرەو کۆمەڵگای دیموکراسی هەنگاو نەنێت.

ئایا تورکیا لەم هەلە سوود دەگرێت بۆ چارەسەری ئاشتیانەی کێشەی کوردی؟

یان بە بەردەوامبوونی لەسیاسەتی چەوساندنەوە، پەکەکە بەهێزتر دەردەکەوێتەوە؟

ئەم پرسیارە تەنها داهاتوو وەڵامی دەداتەوە.

کازیوەیەک لە خوێنی ئاڵ..
شیعر/ کاوە عوسمان عومەر

(١)
بە بینینی دەریاچەی خوێنینی کازیوە
خۆم لە بیرکرد
چی بێئۆقرەیەک دڵم ئەبات
بە درێژایی کەنارێک لە چۆڵیا
تێر گریام، لە دوورەوە
زرنگە زرنگی کڵێساکان
کۆترە تەنیا بێ جێگەکانی تەرە کرد
مانگ هێشتا
فرمێێسکێکی زیویی بە چاوەوە بوو
زانیم دەبێ زۆرتر بڕۆم
بەرەو بریسکەی ئەو پلیکانەی، دەگەنە
چرا درەوشاوەکانی ئەو هەورانەی
بە رۆشتنی پەریەک دڵی شکا

(٢)

ترسم لە نەهاتنی پایزێکی ترە..و
لە نێو گیا سەوزە تەڕەکانا
گیانم دەرچێ
لێویشم هێشتا پڕ بێ
لە چرۆی ئاڵی شیعر

(٣)

غەمناکە شەقام ، ئێستا، سەرم
بەرزئەکەمەوە، دەشێ
پەرژینی درێژکراوەی
کەنار دەریا بە تەلیسمی
سەوز و
پەمەیی دەورە درابن، ئەوانە
پەرژینی فرمێسکی
نام□یمن، کێلگە دوورەکانی غوربەت، کە هەر
نایگەمێ و دڵ دەڵێ
هەر هەنگاو بنێ
هەر دەیگەیتێ

(٤)

لە خۆم دەپرسم، چەند جاری تر دەتوانی
بە سەمەرەیی
بە کۆڵانە تاریکە خەوتوەکانا تێپەڕی
بێ ترسی کەوتنە نێو زەلکاوی
بیرەوەری ژەهرینی شارێک نغرۆ
دەرکپێکردن بەوەی
کە هەرگیز لێرە نامێنم، خۆشبەختیشە
بەوەی کە کاتیە بوون
جێگاکانیش ، دەربەندی پڕ حەسرەتن
هاتن و چونیش
یاریەکی غەمگینە
لە نێوان کابووسی گەورەبوون و
هەڵهاتنی کەم تەمەنی
خۆری منداڵیەکی رەوشەن

گیرفان بڕینی هەژاران.. ئەحمەد ڕەزا

جۆن پیلەر کەنزی هەڵگەڕاوە لە سی ئای ئەی، لە ڕێکەوتنێکی لەگەڵ سەرۆکی سریلانکای پێشوو، ئەڵێ: هەرچی خێت و خزم ە کەس و کارو ئەوی تۆ ناویمان بدەیتێ، خوێندنیان لە ئەمەریکا ئەبێ و پیاسەو گەڕانیان لە ئەوروپا، باج لەسەر دەوڵەمەندو پرۆژەکانیان ڕەمزیی ئەبێ و لەسەر ئەوانیتری زیاد ئەکەی، پێنج ملیار دۆلارت ئەدەینێ و وڵاتەکەت ئەکەین بە نمونەی جوانترین وڵاتی جیهان، ئاو و ئاوەڕۆو کارەبات بۆ نوێترین تەرزی جیهانیی دابین ئەکەین.. سەرۆکی وڵاتیش پێی ئەڵێ: جا ئەوە لەم خزمەتکردنە چ سوودێکتان دەست ئەکەوێ، ئەوەی ئەمەنەتەوێ گیرفانی بەتاڵەو هیچی تیا نییە، کەنز ئەڵێ: ئەمە ئەو هیچەمان بەسە.

((ئەمە ڕێککەوتنی بانکی نێو دەوڵەتیی و سریلانکا بوو، ئەنجامی بە هەڵهاتنی بەرپرسانی سریلانکا کۆتایی هات، کە بینیمان))

پرۆژە نوێیەکانی ئەم وڵاتەش هەمان ڕێککەوتنە لەگەڵ ئەو بانکە کە بە ئەژدیهاکە ناسراوەو دوای سی ساڵ لە سەپاندنی مەرجەکانی، پلانەکانی پیادە ئەکا.

پرۆژەکانی پۆینت تو پۆینت و هەژماری من و ڕووناکیی و هەناردە کردنەوەی نەوت، بە کۆمپانیاکانی ئەژدیهاکەو بە کرێچی کردنی هاونیشتیمانیی و خوێندنە ئەهلییەکان و نەخۆشخانەو پەیوەندیی و گواستنەوەو بەرەڵاکردنی بازاڕو نەک بازاڕی ئازاد زۆریتریش بە بڕینی گیرفانی بەتاڵ مەحروم کردنییەتی لە ژیانی شایستە وەک مرۆق.

لە هەرەم هەموو ئەو نادادییە زۆرەملێییانەی بەسەر خەڵکدا بە زەبری چەک و چاو سوورکردنەوە ئەسەپێنرێ، بەرامبەر مانەوەی ئەو حزبانەی لە ڕێککەوتنەکەدان ئەکرێ.. چ شتێکیتر لە گۆڕێ نییە، بەڵام لە هەرەم ژمارەی پێوانەیی زەبرو زەنگ، گەیشتووەتە بەرزترین پلەی باڵا.

چەک دانانی پەکەکە بۆ تورکیا چی دەگەیەنێ؟.. ئاسۆ کمال

پرۆسەی چەک دانانی پەکەکە دەستیپێکی قۆناغێکی نوێی سیاسی دەبێ بۆ کۆمەڵگەی تورکیا بەوەی دێوەزمەی بیانوی "تیرۆر" بەدەست دەوڵەتی تورکیاوە نامێنێ.

بەم بیانوی تیرۆرەوە نیوسەدەیە دەسەڵاتی میلیتاریستی و سیاسەتی شۆڤینیزمی دەوڵەتی تورکیا کوردستانی کردۆتە سەربازگەیەک و دواکەتویی ئابوری بەسەردا سەپاندوە، وە هەروەها ناکۆکی نەتەوەیی و ئایدیۆلۆژی شۆڤینیستی کەلێن و قەڵشتی گەورەی لە نێوان چینی کرێکاری تورکیا و ڕیزەکانی خەبات بۆ ئازادیە سیاسیەکاندا لەسەرانسەری وڵاتدا درێژ□ پێداوە.

بەڵام پرسیاری سەرەکی ئەوەیە کە ئەردۆگان و حکومەتەکەی و حزبە شۆڤێنستەکانی نێودەوڵەتی تورکیا لەم پرۆسەی "نەمانی تیرۆر"ەدا بەدوای چیەوەن؟

بێگومان ئەوە یۆتۆپیای "کۆماری دیموکراتی تورکیا"ی ئۆجەلان نیە کە چارەنوسی ئەم هەنگاوانەی ئەردۆگان و باخچەلی و حکومەتی تورکیا دیاری دەکا، بەڵکو وەک ئەم داڕێژەرانەی پرۆسەکە خۆیان ڕایانگەیاند□و□ ئامانجی ئەم پرۆسەیە ڕزگاربونە لە دێوەزمەی "تیرۆر"ی ناوخۆ لەپێناو یەکڕیزیاندا بۆ خزمەت بە گەشەی بازاڕی سەرمایە و زل□ه□زی ناوچەیی دەوڵەتی تورکیادا.

حکومەتی تورکیا لە سایەی ناسەقامگیری ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا ونەخشەی نوێی ئەمریکادا بەدوای پاوانخوازیی ناوچەییەوەیە. وەک هێزێکی ناوچەیی لە سوریا و کوردستانی عێراق و ناوچەکە درێژە بە دەستدرێژیە سەربازی و سیاسیەکانی دەدا و ل□بر□شەوە دەیەوێ ڕێگریە ناوخۆییەکانی "تیرۆر" ی سەربازی پەکەکە لەبەردەم خۆیدا لابەرێ.

هەربۆیە بەپێچەوانەی بانگەشەی ڕێگاچارەی دیموکراسی ئۆجەلانەوە دەوڵەتی ئێستای تورکیا خەونی دیموکراسی نیە، بەڵکو خەونی بونە ئیمپراتۆری ناوچەکەی کردۆتە ئامانجی ئەم قۆناغەی.

چەک دانانی پەکەکە قوربانیەکی سەربازیە کە ئەم هێزو بزوتنەوەیە لە پێناو فرسەت پێدانی زیاتری سیاسی بە دەمپارتی و باڵە سیاسیەکەی خۆیدا دەیدا، ئەمە هەوڵی حزب و بزوتنەوەیەکە بۆ چارەسەری ئاشتیانەی شەڕ لەسەر دەسەڵات و گرتنەبەری ڕێگەی پەرلەمانی دیموکراسی، هەر بەو شێوەی تا ئێستا دەمپارتی کردویەتی.

نەمانی بیانوی "تیرۆر" و کێشەی دوژمنایەتی نەتەوەیی زەمینە بۆ

بەهێزکردنی پەیوەندی نێوان خەباتی کرێکاران و خەڵکی ستەملێکراوی کوردستان لە تورکیادا لەگەڵ خەباتی سەراسەری کرێکاران و ئازادیخوازانی تورکیا خۆش دەکا دژی حکومەتی ئەردۆگان و سیاسەتی سەرکوت و میلیتاریستی و پاوانخوازیی ناسیونالیزمی تورکی لە ناوچەکەدا.

ئاسۆ کمال
ئازاری ٢٠٢٥

حەوت بروسکە چیرۆک.. نوسینی: تاتیانا ئەلکسیێڤا.. وەرگێڕانی : نەوزاد بەندی

— 1 —

لە کۆتاییدا بە شاسواری خەونەکانم گەیشتم ، قەت لەو باوەڕەدا نەبووم خەونەکانم ئەوەندە هیچ و پوچ بن .

— 2 —

لە دادگا هاوسەری سێیەمم ناسی ، کاتێ بەرگری لە هاوسەری دووەمم ئەکرد کە بە ئوتومبیل هاوسەری یەکەممی شەلا بوو .

— 3 —

لەگەڵ هاوسەرەکەمدا بوو بە شەڕمان ، حەبەکی ڤیاگرام بۆ کردە ناو شەرباکەیەوە ، دوو سەعاتە بە هەر کوێ بچم بە دوامەوەیە و داوای لێبوردنم لێ ئەکا .

— 4 —

دایکم هەر کاتێ شەحنی مۆبایلەکەی تەواو بێ ، وا ئەزانێ مۆبایلەکەی شکاوە ..باوکم دەفتەرێک لە گیرفانیدایە ژمارەی تەلەفۆنەکانی تێدا نوسراوە، لە کاتی تەلەفۆنکردندا پێنای بە

ئەبات ، پورم لایتی مەبایلەکەی بۆ ڕوناککردنەوەی کاتژمێرەکەی مەچەکی بەکاردەنێت تا بزانێت کات چەندە ، پرسیارێک یەخەم پێ ئەگرێ : ئەم نەوەیە چۆن توانیویانە بگەنە سەر مانگ ؟

___ 5 ___

من کە تەمەنم حەوت ساڵان بوو ، لەگەڵ کوڕێکی هاوسێمانا یاری ژن و مێردمان ئەکرد ، ئەو وا خۆی نیشان ئەدا کە بە ماندوێتیی لەسەر کار گەڕاوەتەوە ، منیش خواردنم لە لمە بۆ دروست ئەکرد .
ئێستا تەمەنم ٤٠ ساڵە ، ئەو یارییەی مناڵیم ، تاکە پەیوەندیی ڕاستەقینەی ژیانمە .

___ 6 ___

ئەمڕۆ کچەکی هاوڕێم ئاهەنگیی دەیەمین ساڵی هاوسەرگیریی گێڕا .. شانازیی بەوەوە دەکرد کە جلی بوکێنییەکەی پۆشیبەوە و شانازیشی بەوەوە ئەکرد کە پۆشاکەکە بەبەری تەنگ نەبووە .. نەمویست بۆ بیری بهێنمەوە کە کاتێ شوی کرد ، سکی نۆ مانگ بوو .

___ 7 ___

هاوسەرەکەم پێی ووتم ئەگەر جارێکی تر خیانەتی لێ بکەم خۆی ئەکوژێ . لەوکاتەوە هیچ شتێکی پێ ناڵێم ، بەو جۆرە حەوت جار ژیانیم لە مردن ڕزگار کردووە .

•
•
•

سەرچاوە:
https://feneks.net/art/2literature/70818-2023-12-14-08-43-24

کێلی براوەی مەدالیای نیوبەری بۆ پەرتـووکی منـداڵان ٢٠٢٥..

رۆزا شوان

خاتوو (ئیرین ئینترادا کەلی) نووسەرێکی بەناوبانگی ئەمریکییە لە بواری نووسینی چیرۆک و رۆمان بۆ منداڵان و نەوجەوانان، بۆ جاری دووەمە بوو بە براوەی مەدالیای نیوبەری بۆ باشترین پەرتووکی منداڵان. ئەم خەڵاتەش ساڵان دەدرێت بە نووسەرێکی خەڵکی ئەمریکا، کە لە ساڵی پێشتردا، باشترین پەرتووکی بۆ منداڵان نووسیبێ و بڵاوی کردۆتەوە. پەرتووکەکەش لەنێوان چەندین پەرتووکی کاندیدکراوادا، لەلایەن لیژنەیەکی پسپۆری بواری وێژەی منداڵان، کە سەر بە کۆمەڵەی پەرتووکخانەکانی ئەمریکایە، بە زۆرینەی دەنگەکانی ئەندامەکانی، بۆ وەرگرتنی مەدالیای نیوبەری هەڵدەبژێردرێت.

پەرتووکی رۆمانی (یەکەمین دۆخی بوون) لە نووسینی ئیرین ئینترادا کەلی، کە لە (٢٠٢٤) لەلایەن (خانەی چاپکردنی گرینویلۆ)ی سەر بە دەزگای (هارپەر کولینز) ەوە بڵاوکرایەوە. مەدالیای نیوبەری بۆ ساڵی (٢٠٢٥) بە باشترین پەرتووکی منداڵان بە دەستهێنا. خەڵاتەکەش لە فێنیکس، لە رۆژی دووشەمەی (٢٧/ژانویە/٢٠٢٥) لە کۆنفرانسی کۆمەڵەی پەرتووکخانەکانی ئەمریکا (ئەی ئێڵ ئەی) یەوە پێشکەشکرا. بەمەش ئیرین کەلی بوو بە حەوتەمین نووسەری ئەمریکی، کە دووجار ئەم خەڵاتەیان بەدەستهێناون. ئیرین کەلی لە ساڵی (٢٠١٨) دا، یەکەم مەدالیای نیوبەری، لە پەرتووکی رۆمانی (رۆژباش گەردوون) بۆ منداڵان بەدەستهێنا.

رۆمانی (یەکەمین دۆخی بوون) یەکێکە لە پەرتووکە پڕفرۆشەکانی نیویۆرک تایمز لە ساڵی (٢٠٢٤) دا. چیرۆکەکە باس لە گەشتکردن لە میانەی کاتەکانەوە دەکات. باس لە کێشەی ساڵی ٢٠٠٠، خێزان، هاوڕێتی، دڵەڕاوکێ، لەدەستان، پاراستنی ژینگە، جیاوازیی چینایەتی،… هتد. دەکات. پەرتووکی (یەکەمین دۆخی بوون) کاندیدی کۆتایشە بۆ وەرگرتنی (خەڵاتی پەرتووکی نیشتمانی) لە ئەمریکادا.

(مایق قەسەر – نەت) ی سەرۆکی لیژنەی مەدالیای نیوبەری دەڵێت:" ئێمە سەرسام بووین بە توانای کەلی لە تێکەڵکردنی ژانرەکان لە چیرۆکێکی ئاڵۆز و سەرجڕاکێش کە وا لە خوێنەران دەکات، بزانن هەریەکەمان گرنگین”.

ئیرین کەلی دەڵێت:”لە منداڵییەوە خەونی من بووە، کە ببمە

نووسەرێکی پەرتووکی چاپکراوی بڵاوکراوە. لە ئەندێشەمدا نەبوو کە هەموو ئەمانە رووبدەن. تا ئێستا هەستێکی سەیر و سوریالی و سەرسوڕهێنەرە بۆ من، کە خەڵک بە پلەی یەکەم پەرتووکەکانم دەخوێننەوە. سەرەڕای رێزلێنانیان”.

ئیرین کۆلی لە باشووری لوزیانا گەورە بووە، بۆ ماوەی زیاتر لە پێنج ساڵیشە لە شاری میدلتاون لەگەڵ خێزانەکەیدا دەژی.

ئیرین کۆلی، بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە توێژینەوەی ژنان و هونەرە ئازادەکان لە زانکۆی ویلایەتی مەکنیز وەرگرت. ماستەریشی لە هونەرە جوانەکان لە ئەندێشەدا لە کۆلێژی رۆزمەنت وەرگرت. لە ئێستادا کۆلی مامۆستایە و لە ویلایەتی دێلاوێر دەژی. لە بەرنامەی (ئێم ئێف ئەی سی) ی ماستەر نووسین بۆ منداڵان و نەوجەوانان لە زانکۆی هاملین وانە دەڵێتەوە. چێژ لە سەردانی خوێندکاران لە قوتابخانەکانی جیهان وەردەگرێت.

ئیرین کۆلی پێش ئەوەی ببێتە نووسەری پەرتووکی منداڵان، وەک رۆژنامەنووس و سەرنووسەری گۆڤار لە ویلایەتی لویزیانای زێدی خۆی کاری کردووە. چەندین خەڵاتی لە کۆمەڵەی رۆژنامەوانی لویزیانا و ئەسۆشێتد پریس بۆ رۆژنامەگەری خزمەتگوزاریی کۆمەڵایەتی و نووسینی وتار و سەرنووسەر وەرگرتووە.

زیاتر لە (٣٠) کورتە چیرۆکی نووسیوە و بڵاویانی کردۆتەوە. خەڵاتی کورتە چیرۆک و خەڵاتی رۆژنامەی ئازادی فلیپینی بۆ کورتە چیرۆک وەرگرتووە.

ئیرین کۆلی لە هەشت ساڵییەوە دەستی بە نووسین کردووە. تا ئێستا کۆمەڵێکی زۆر چیرۆک و رۆمانی بۆ منداڵان و نەوجەوانان نووسیوە وچاپیانی کردوون و بڵاویانی کردوونەتەوە. تەمەنی پاڵەوان و ئەکتەرەکانی چیرۆک و رۆمانەکانی لەنێوان (٨ ـــ١٢) ساڵان. کارەکانی بۆ زیاتر لە (١٢) زمانی جیهانی وەرگێڕدراون. بێجگە لەو دوو مەدالیایەی نیوبەری، چەندین خەڵاتی تری وێژەیی لە نووسین بۆ منداڵان و لاوان بەدەستهێناوە. لەوانە خەڵاتی نیوبەری لە ساڵی (٢٠٢١) لە پەرتووکی رۆمانی (خەون بە بۆشایی ئاسمانەوە دەبینین). خەڵاتی (ئاپالا) ی ساڵی (٢٠١٧) بۆ پەرتووکی (خاکی کچە لەبیرکراوەکان). خەڵاتی (نایبا) بۆ پەرتووکی ساڵی (٢٠٢٣). چەندین خەڵاتی تری.

کۆلی دەربارە ی بەدەستهێنانی مەدالیای نیوبەریی ساڵی (٢٠٢٥)

دەڵێت:" کاتێک کە پەرتووکەکەم ـ یەکەمین دەخی بوون ـ م تەواوکرد، چاوەڕێی هیچ ستایشێکم نەدەکرد" کە ناوای بە براوەی مەدالیای نۆبەری راگەیاندرا، نووسەرانێکی زۆری وێژەی منداڵان، لە سۆشیال میدیاکاندا، دەستخۆشی و پیرۆزباییان لە کەلی کرد.

کە لێیان پرسی چۆنە وا هۆگری نووسین بۆ منداڵان بوویت؟ لە وەڵامدا وتی: "منداڵان و نەوجەوانان، وزەیەکی زۆریان هەیە، ئەندێشەیان بێ سنوورە، کنجکاوی و راشکاو و راستگۆن".
(*) بۆ ئەم نووسینە، سوودم لە چەندین سایتی ئینگلیزی وەرگرتووە.

دوبەی: ٢٠٢٥